

Ishaja vank dan rasen na-
delj in praznikov.
Issued daily except Sundays
and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljaški pro-
stor: 2657 E. Lawrence av.
Office of publication:
2657 E. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4635.

LETO—YEAR XIII. Cena lista: Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 2. novembra (Nov. 2nd) 1920. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 257.
Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlison, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

SVOBODNE VOLITVE V JUŽNIH DRŽAVAH.

KUKLUKSKLANOVCI GROZE ZAMORCEM.

Komedija je menda bila vzprijaznena, da ostraši zamorce na volilni dan.

Jacksonville, Fla. — Okoli pet sto kukluksklanovcev je marširalo v soboto zvečer po mestnih ulicah. Bili so našmeleni in nosili so v sprejedu "plamteči križ" kot svarilo za zamorce. Nekateri pripovedujejo, da je bilo to svarilo mnenje, in pravijo, da je imela cela maskerada namen ostrašiti zamorske volivce, da v torek ostanejo doma in ne pridejo na volišče. Zamoreci so v južnih državah v večini in ne glasujejo za demokratsko stranko kot belopoltni potomci nekdanjih sužnjedrcev, ampak so pristaši republikanske ali pa socialistične stranke. Potomci sužnjedrcev pa hočejo za vsako ceno zmagati in zagotovo so priredili pohod kukluksklanovcev. Neumno je govoriti, da je bil pohod le svarilo zamorcem, da naj ne uganjajo nepostojnih činov na volilni dan, ker so zamorec v južnih državah boječi kot zajci zaradi terorizma, ki ga uganjajo belopoltniki.

Zamorska organizacija za izobrazbo zamorskega plemena je protestirala proti pohodu pri mestnih okrajnih in državnih oblastih, ali dosleda ni uspeha. Pred četo kukluksklanovcev sta jezila trobentaša in svarila motoriste, da se umaknejo. Med tem ko je eden trobil, je pa drugi kričal: "Mi smo četa odločnih mož, ki ne trpe vmešavanja." Večina kukluksklanovcev je hodila pes. V pohodu so pa nosili napise: "Mi smo bili tukaj večeraj." "Tukaj smo večno."

"Dolžnost. Grez bojazni in madeža."

Ti napisi govore najbolj jasno, kakšen je bil namen maskerade. Na ulicah je bilo prav malo zamorcev.

Z INDUSTRIJALNEGA BOJNEGA POLJA.

V enem mescu in v eni državi 3,848 nezdod.

Indianapolis, Ind. — E. J. Bolleman, tajnik industrialnega odbora poroča, da je v septembru v državi Indiana ponesrečilo 3,848 oseb. Med ponesrečenimi je tudi tri in osmdeset otrok pod šestnajst letom. Največ nesreč se je dogodilo v prometnih sredstvih, kajti rudarska industrija je še vedno najbolj nevarna, ker podjetniki ne skrbijo v tisti meri za varnostne naprave, kot je treba, da se številni nesreči znižajo, ali da se nesreče sploh preprečijo.

V rudarski industriji je bilo 455 nezdod, v avtomobilski 270, v jeklarski pa 258.

Te tri industrije so najbolj nevarne, ker izkazuje največje število nezdod.

PEPEL PESNICE ZMEŠAN S PEPELOM NJENEGA SO- PROGA.

Branford, Conn. — Pepel znane ameriške pesnice in pisateljice Elle Wheeler Wilcoxove, ki je umrla pred enim letom, je bil 31. oktobra pomešan med pepel njene soproga, ki je umrl pred nekaj leti. To se je izvršilo na željo pesnice.

ŽELEZNIŠKA NEZGODA V PU- ŠCAVI.

San Bernardino, Cal. — Sem dosla poročila naznanjajo, da je brzovlak na alanojezerski železnici pri Vermu skočil raz tir. Več oseb je bilo ubitih. Iz Barstona je takoj odpeljal rešilni vlak na pomoč.

DEBS PREJME TELEFONI- ČNA POROČILA O VO- LILNEM IZIDU.

Atlanta, Ga. — Eugene V. Debs bo danes zvečer telefonično obveščen o izidu predsedniških volitev. Oskrbnik jetnišnice, Zerst, je izjavil, da je aranžiral telefonično poročilo tekom noči, tako da bo kandidat socialistične stranke informiran vsako uro, kako stoje glasovi.

PREMOG SE VEDNO PRI- MANJKUJE V MESTIH.

RUDARJI SO PA SKOZI TRI
TEDNE NAKOPALI VEČ KO
PO 12.000.000 TON PRE-
MOGA NA TEDEN.

Na rudarjih ne leži krivda, če ni premoga.

Washington, D. C. — Tri tedne zaporedoma so rudarji nakopali več ko dvanajst milijonov ton premoga. To govori dosti jasno, da na rudarjih ni krivde, če se zdaj primanjkuje premog v velikih mestih in industrijskih središčih.

V tednu, ki je končal z dnem 23. oktobra, so rudarji nakopali 12.146.000 ton mehkega premoga. V prvih treh dneh minolega tedna se je pa pokazalo, da bo produkcija minolega tedna še večja kot v prejšnjem tednu.

Pred tremi tedni so velebitniški časniki tolažili ljudstvo, da naj še ne kupuje premoga, ker bo cena padla in se ni bati, da nastane pomanjkanje premoga.

Taka priporočila so bila goljufiva, kajti ljudje, ki so naročili mehki premog v velikih mestih še pred tremi tedni, ga še danes nimajo. Pa tudi cene niso padle.

Letošnja jesen je izredno mila in pravega mraza sploh še ni bilo. Ali če se nenadoma pojavi hudi mraz in če zapade debel sneg, tedaj lahko že zdaj slutimo, da bo ljudstvo trpelo.

Rudarji delajo in producirajo premoga pa le ni. Kam gre torej premog, kdo je kriv, da ne prihaja na domači trg?

Na to vprašanje je en sam odgovor: Vsa krivda zadene meštarije in prekupece, ki premog izvažajo v tujezemstvo, ali ga drže proč od trga z namenom, da zanj prejmejo izredno visoke cene.

POMOČ V ZADNJEM TRE- NOTKU.

San Diego, Cal. — Mala brzoplovna mornariška ladja je rešila mornariškega lajtnanta T. Cammeta. Štiri mornarje in štiri godbenike, ki so prebili noč na oceanu v pokvarjenem letalu.

Letalo je imelo propeljati godbenike iz San Pedra na neki otok, na katerem se nahajajo mornariška postaja, ki je priredila ples. Na poletu se je pokvarilo letalo in preživeli so morali noč na oceanu.

ZAMORCI SO HOTELI VRNITI SILO ZA OGNJILO.

Newport News, Va. — Belopoltnik Isadore Cohen je povozil z avtomobilom zamorskega otroka do smrti. Ker so očividci bili priča, da je le Cohenova malomarnost povzročila nezgodo, se je kmalu zbrala razjarjena tolpa zamorcev, ki je hotela Cohena linčati.

Na srečo je neki zamorski duhovčen toliko potolažil tolpo, ki je kričala kar tjevdan "pobite ga kot steklega psa," da je Cohen lahko pognal svoj avtomobil. Polica je kasneje aretirala Cohena in sodnik ga je pridržal v zaporu, ne da bi mu dovolil položiti poročilo.

NEVARNOST PRETRGOANE VODILNE ŽICE.

Terre Haute, Ind. — 16-letni Emery Coffield je obležal na mestu mrtev, ko se je dotaknil žicne ograde, prek katere je padla strgana električna vodilna žica. Na njem je zgorela vsa obleka.

OBVEZNOST DELA PRIHAJA V NEMČIJI.

Nemška vlada namerava uvesti enoletno prisilno delo po zgledu Bolgarije.

SOCIALISTI NASPROTUJEJO.

Berlin, 1. nov. — Nemška vlada je izdelala načrt za uvedbo dolgotrajnega dela v industrijah po zgledu Bolgarije. Načrt je v glavnem delo profesorja Schueckinga. Kot je že znano, postoji v Bolgariji zakon obvezne industrijske in agrikulturne službe že nekaj mesecev. Vsi, za delo sposobni moški morajo biti v tej službi eno leto, ženske pa šest mesecev.

Načrt nemške vlade določa, da obvezna industrijska služba traja eno leto kot "nadomestilo za prejšnjo vojaško službo, da se poveča disciplina ljudskih mas."

Socialistične stranke in demokrate nasprotujejo temu načrtu in mu napovedujejo hud boj. Vlada predloži načrt parlamentu še te dni.

Berlin, 1. nov. — Nemški rudarji so zagrozili s splošno stavko, ako vlada ne sprejme njihovih zahtev. Kriza je velika. Nemška vlada mora po odloku spaške konference poslati več sto tisoč ton premoga Franciji in Belgiji, in če premogarji zastavkajo, bo ta odlok kršen. Rudarji zahtevajo socializiranje rogov; pred nekaj tedni so nekateri voditelji rudarjev v Ruhru izjavili, da bodo rudarji sami okupirali rove, ako se vlada kmalu ne zgane.

UREJNA KAZENOVKA STA MA- LO ČASA UVIJALA PRO- STOST.

Warner, N. Y. — Kazenovka George Stivers in Marcus Bassett sta se v splošno poslovlila od kaznišnice "Sing Sing". Prav malo časa sta se veselila prostosti, kajti glad ju je prignjal, da sedeta pod jablano ob cesti in se nanišita z jabolkami.

Ko sta tako sedela ob cesti, so prišli za njima jetniški stražniki, katerim sta se podala brez boja.

Izvedevalca sta, da sta imela natržen pobegniti v Kanado, toda načrt se njima ni obnesel, ker ni sta imela potrebnih sredstev za daljino pot.

NA ŽELEZNIŠKEM KRIŽIŠČU.

Rushville, Ind. — Na C. I. & W. železnici je brzovlak zadel na križišču s tako silo v avtomobil, ki ga je vodil 20-letni Glenn Woods, da je avtomobil v velikem loku odletel na stran. Dve osebi sta bili na mestu ubiti, tretjo so pa težko ranjeno prepeljali v bolnišnico.

DEČEK ZGOREL V HIŠI, KI JO JE UNIČIL POŽAR.

Evansville, Ind. — Tri letni Arthur Hahn je zgorel v hiši, ki je postala plen požara. Njegova mati je zadobila hude opekline, ko ga je hotela rešiti strašne smrti v ognju. Mali deček je še spal, ko je izbruhnil ogenj, ali skušal se je rešiti, kajti njegovo ogoreno telo so našli pod mostovžem. Ljudje sodijo, da je deček bežal iz svoje sobe na mostovž, ko je videl hišo v plamenu, a zanj tudi tukaj ni bilo rešitve, ker je plamen že objel mostovž.

Italija dobi mandat Armenije?

Rim, 1. nov. — "Tempo" poroča, da zavezniki ponujajo Italiji mandat Armenije, katerega je Amerika odklonila. List je mnenja, da Italija morda vzame mandat.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo nestalno in mrzlo. Zapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 57, najnižja 50. Sonce izide ob 6:23, zaide ob 4:44.

SOCIALISTIČNI VODITELJI PRIČAKUJEJO TRI MI- LJONE GLASOV.

New York, N. Y. — Voditelji volilne kampanje socialistične stranke so izjavili večeraj, da pričakujejo tri milijone glasov za Debsa in Stedmana. Poročila iz vseh držav so zelo ugodna. Vse ženske volilne pravice so bo podvojilo število starih socialističnih glasov in veliko število nesocialistov bo volilo Debsa iz protesta proti sedanjim razmeram.

KAMPANJA STRANKE SUJAJNO ZAKLJUČENA.

50.000 oseb demonstriralo za Debsa pri velikem pohodu v Chicagu.

SHOD V CARMEN HALLU.

Chicago, Ill. — Zavedni delavci v Chicagu so zaključili volilno kampanjo v nedeljo popoldne z velikansko demonstracijo, kakršne ni bilo videti v našem mestu izsa vojne. Najmanj 50.000 oseb se je udeležilo pohoda po ulicah. Pohod se je vršil s treh strani: s severne strani mesta, z zapada in jugozapada. Vse tri armade so se atrule na Ashland boulevard, kjer se je vršil javni shod v dvorani organizacije cestnoželezniških nameščencev (Carmen Hall).

Pohoda so se udeležile unije krojaških, pekarskih, strojniških in drugih strokovnih delavcev. Pohodniki so prepevali "Internacionalno" in nosili nebrojne demonstrativne napise, med katerimi omenjamo sledeče:

"Delavci, pošljite Debsa iz Atlante v Washington."

"Doli z blokado proti delavcem v sovjetski Rusiji."

"Cox pravi, da je liga narodov delo Boga, mi pa hočemo moža pri tem delu in zato bomo volili Debsa."

"Živeli ruski sovjeti!"

"Izpušajte politične in industrijske jetnike."

"Lincoln in MacSwiney sta umrla zato, da bo živela svoboda."

Itđ.

SAMA PREROKOVANJA IN NIČ DRUGEGA.

St. Louis, Mo. — Trgovci, ki na debelo trlijo s čevlji, so imeli tukaj konvencijo. Prvo delo je bilo seveda velika tolažba, ki so jo poslali v svet. Rekli so, da so čevlji padli v ceni od najja sem za pet in trideset odstotkov in cene se bolj padejo.

Ljudstvo seveda še ni prav nič opazilo, da so se čevlji scenili za pet in trideset odstotkov.

SNEŽNI PLAZ JE POKOPAL ŠTIRI OSEBE.

Twin Bridges, Mont. — Petnajst milij severnovzhodno od tukaj je snežni plaz ujel pet oseb. Štiri osebe so ostale pod plazom, ena je pa zadobila težke poškodbe.

Zlato, ki so ga Čehi vzeli Rusom, je plačalo orožje ententi.

Moskva (čez London), 30. okt. — Zlato, vredno poldruga milijard rubljev, ki so ga vzeli Čehoslovaki v Kazanu poleti leta 1918, je bilo potrošeno za vojni material, ki so ga Kolčak, Denikin in Judenič kupovali od zaveznikov; del zlate rezerve se še nahaja v zavezniških bankah kot garancija za razna posojila. To je razvidno iz poročil Kolčakovega finančnega ministra Burikina. "Ekonomičeskaja Žizn", ki je objavila omenjena poročila, pravi, da so te listine prišle v roke sovjetski vladi, ko so rdeče čete okupirale Omsk v novembru 1919.

Ratifikacija mirovne pogodbe z Ogrsko.

Belgrad, 28. okt. — (Po J. S. I. B. S. H. S. W.) — Ministrski svet je predložil narodnemu predstavništvu mirovno pogodbo z Ogrsko v ratifikacijo.

VELIKA SOVJET- SKA OFENZIVA PROTI VRANGLU.

Rdeče čete so prekorčile Dnjeper in pode Vranglove tolpe proti morju.

VODJA CARISTOV IN ZADNJE UPANJE IMPERIALISTOV SE UMIKA.

London, 1. nov. — Po zadnjem poročilu iz Moskve so sovjetske čete prodrele 75 milj južno od Aleksandrovska in okupirale Perekop, Melitopol in Skadovsk.

Carigrad, 1. nov. — Vranglove čete so izpraznile Aleksandrovska ob Dnjepru in Berdiansk na vzodni strani Azovskega morja pod pritiskom ofenzivnih operacij sovjetske armade.

London, 1. nov. — Iz Moskve javljajo o uspešnem prodiranju rdečih čet v južni Rusiji. Sovjetski napadi se vrše na obeh krilih in v aredišču. Vranglove čete se umikajo.

Sebastopol, Krim, 30. okt. — Ruske sovjetske čete so pričele silovito ofenzivo proti Vranglovi armadi, katero nameravajo uničiti. Boljševiki so napadli na obeh krilih pri Nikopolu in Kahovki, prekorčili so reko Dnjeper in Vranglove čete so se morale umakniti.

Sovjeti so vrgli na bojišče armado z bive poljake fronte in veliko maso vojaštva iz Sibirije. Ofenzivo vodi vojni komisar Troekij, ki ima svoj glavni stan v Kersonu.

General Vrangl je sprevidel, da nima toliko vojaštva, topov in drugega materiala, da bi odbral četo ob Dnjepru in vsled tega je prišel unikati svoje čete proti jugu.

Carigrad, 31. okt. — Tukajšnji zastopniki Vranglove vlade v Sebastopolu so prejeli poročilo, da je dolgo časa pričakovana sovjetska ofenziva zdaj v polnem teku. Boljševiki so izvajali nekaj uspehov. Kot se sliši, namerava Vrangl umakniti svoje čete na Krim in se tam pripraviti za protiofenzivo. Zadnje čase je prejel večjo zalogo orožja in streliva iz Amerike.

GOZDNI POŽARI NA VEKODU.

Hyannis, Mass. — Gozdni požar, ki je izbruhnil blizu Yarmoutha, je nekaj časa ugrožal vasi Centreville in Craigville. Gadi je pomagalo okoli šest sto oseb in po težkem delu je bil gozdni požar omejen.

Governville, N. Y. — Gozdni požar je izbruhnil med Northwille in Wellsom, ki je bil omejen z velikim naporom, ko se je približal vasi do pol milje.

ČESARSKA OPERACIJA JE POSREČILA.

Danville, Ill. — Mrs. K. Jackson in njena dete se počutita popolnoma dobro, dasiravno se je morala mati podvreči cesarski operaciji. Njeni sorodniki so pričakovali, da ji podleže. Tudi zdravniki, ki so jo izvršili, niso bili prepričani, da posreči.

"Wilson se je osmešil pred vsem svetom," pravi bivši nemški minister.

Berlin, 1. nov. — Dr. E. Schiffer, bivši justični minister, je dejal v soboto v parlamentu, ko je napadal versaloko poogdbo, da je predsednik Wilson prevaril nemško ljudstvo. Schiffer je rekel: "Ko je Wilson objavil svojih štirinajst točk, mu je nemško ljudstvo verjelo in odložilo orožje; toda pozneje je Wilson zavrgel štirinajst točk in s tem se je osmešil pred vsem svetom."

Šest policistov ubitih na Irskem.

London, 1. nov. — Uradno poročilo se glasi, da je bilo koncem minolega tedna ubitih šest angleških policistov in deset je bilo ranjenih na Irskem. Sinifajnevi so izvršili štirinajst napadov na vojaške in policijske; največ napadov je bilo v okolici Tipperaryja.

VOLITVE NA KUBI V SENI NABAJENIH BAJONETOV IN TOPOV.

Havana, Kuba, 1. nov. — Danes se vrše na Kubi volitve za predsednika. Vsa volišča so zastražena z vojaškimi četami. Volilni boj je hud. Tako vroče politične bitke še ni bilo od kar ima otok samovlado. Glavna bitka se vrši med Jose Miguel Gomezom, kandidatom liberalne stranke, in dr. Alfred Zayasom, kandidatom stare reakcionarne koalicije.

TRGOVINA ANGLEŽEV Z RUSKIMI SOVJETI.

Moskovska vlada naročila za deset milijonov dolarjev kavčuka od angleške družbe.

"TRGOVINA Z RUSIJO JE POTREBNA."

London, 1. nov. — Rubber Planters' Union je sprejela naročilo ruske sovjetske vlade za kavčuk v vrednosti dva milijona sterlingov (približno deset milijonov dolarjev). S tem naročilom je sovjetski republiki veliko pomagano in ravno tako je storjen velik korak k otvoritvi trgovine med Anglijo in sovjetsko Rusijo.

Odpokliljanje kavčuka se začne takoj. Rubber Planter's Union je velika in vplivna industrijska in komercialna organizacija, in vsled tega je upati, da ji bodo sledile tudi druge večje podjetniške organizacije.

V naznanilu, da je sprejela naročilo, pravi omenjena družba sledeče: "Gentlemen ruske sovjetske trgovske delegacije, ki se na hajojo v Londonu, so možje katerim lahko zaupamo."

V odgovor imperialistom, ki še vedno nasprotujejo trgovskim stikom s sovjetsko Rusijo, pravi ta družba: "Trgovina z Rusijo je potrebna."

ZAMORCI SO GREŠNI KOZEL.

Montgomery, Ala. — Ponočni jezdeci so najbrž urednili svoje grožnje in zaplili nekaj farmer-skih poslopij in terišč, v katerih so tri bombaže. Ko so bile okrajne oblasti poklicane na pomoč, je četica deputjev naletela na štirinajst zamorcev. Deputiji so menili, da imajo pred sabo požigalce in nastal je boj. Dva zamorca sta bila ubita in dvanajst aretiranih. Nemogoče je pa izvedeti detajle, ki pripovedujejo, zakaj je prišlo do boja med zamoreci in deputiji. Dogodek se je odigral v okraju Montgomeryju.

Grki bodo morda glasovali, da li hočejo kralja ali republiko.

Paris, 1. nov. — Iz grških krogov poročajo, da se bo mogoče vršil plebiscit pri volitvah 7. novembra na Grskem o vprašanju, da li hoče ljudstvo kralja ali republiko. Prine Pavel, kateremu je stari grški parlament ponudil prestol, je izjavil, da sprejme ponudbo pod pogojem, če se ljudstvo izreče pri volitvah, da ne mara njegovega očeta — bivšega kralja Konstantina, katerega so zavezniki spodili iz Grške med vojno — in da si res želi njega. Z ozirom na to izjavo je možno, da bo parlament dal vprašanje monarhije in republike na splošno glasovanje.

Reka trpi vsled blokade.

Trst, 1. nov. — "Naturna blokada", katero je odredil italijanski ministrski predsednik Giolitti proti Reki, ima težke posledice. Mesto je brez voda in razsvetljave zaradi pomanjkanja premoga.

Na stotine židov poklanih v Vilni.

London, 1. nov. — Iz Rige poročajo, da so poljski vojaki masakrirali na stotine židov, ko so pod vodstvom generala Zeligsokega okupirali Vilno. Veliko število Litvinev je bilo deportiranih iz mesta.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (November 1-20) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevem potekla naročnina. Ponovite je pravočasno, da se vam ne ustavi list.

VOLKOVI V OVČJIH OBLAČILIH SO SPREGOVORILI.

Iz Washingtona je došla vest, da justični tajnik nastopi proti profitarjem, ki draže premog na profitarški način.

Na to vest prihaja odgovor s konference premogovniških podjetnikov na polju mehkega premoga, vršče se v Clevelandu in zastopajoče sedem tisoč premogovniških podjetnikov. Premogovniški podjetniki so sprejeli resolucijo, v kateri izjavljajo, da bodo podpirali prizadevanja justičnega tajnika, da padejo nespametne visoke cene in da odpravijo nespametno metode, kjer take postoje.

Tako je govoril zbor premogovniških podjetnikov, ki predočuje tri četrtinke premogovniških podjetnikov na polju mehkega premoga.

Ali so te besede prihajale premogovniškim podjetnikom iz srca, ali so res mislili, da izvrše, kar so povedali v svoji resoluciji?

Ce se zaglobimo v produkcijo premoga po izbruhu svetovne vojne, ne moremo verjeti, da imajo podjetniki trdno voljo izvesti, kar so povedali v svoji resoluciji, ali se pa za besedami v resoluciji skrivajo pota, po katerih nameravajo hoditi podjetniki, da na račun rudarjev znižajo ceno premoga.

Kmalu po izbruhu svetovne vojne so pričele plezati navzgor cene živlenskimi potrebščinam. Podražil se je seveda tudi premog, toda nikjer nismo čitali ali slišali, da so premogovniški podjetniki prostovoljno povišali mezo rudarjem, ko je pričela tudi premogu plezati cena gori.

Premog se je dražil in rudarji so se morali trdo boriti s pomočjo svoje organizacije za vsak cent povišanja, ki so ga prejeli. Premogovniški podjetniki so kljub temu, da so šle cene kviško, stokali, da nimajo nobenega dobička. Lani v jeseni so bile razmere tako napete, da je bilo pričakovati vsak trenotek splošno stavko rudarjev, ker so se premogovniški podjetniki z vsemi sredstvi, ki so jim bila na razpolago, vpirali zahtevam rudarjev. In takrat je spregovoril bivši zakladniški tajnik McAdoo, ki je vedel, kaj govori, in je rekel, da so nekateri premogovniški podjetniki imeli skoraj do dvatisoč odstotkov dobička od vložene glavniice, povprečni dobiček je pa znašal od sto do tri sto odstotkov, le malo podjetnikov je imelo manj kot sto odstotkov profita. Takoj so seveda šmokavzarski časniki padli po njem, in McAdoo je podal nekakšno izjavo, katera je nekaj preklicevala, pa nič preklicala. Ko je bil začasni spor med podjetniki in rudarji na polju mehkega premoga že končan in se je razvil konflikt med rudarji in podjetniki na polju trdega premoga, je ekonomičar W. J. Lauck podal strokovnjaško izjavo, ki je govorila jasno kot beli dan, kakšne ogromne profite so spravili premogovniški podjetniki.

In taki ljudje zdaj sprejemajo resolucije, v katerih izjavljajo, da bodo pomagali justičnemu tajniku, da se znižajo cene premoga. Človek mora biti v resnici zabit, da bo besede teh gospodov vzel za čisto, golo in zlato resnico, kajti njih preteklost govori neustojljivo, da ti gospodje žive le za profit in nič drugega. Profit, to je njih malik, kateremu se klanjajo in ga molijo. In čim večji je ta profit, toliko globokeje se mu kanjajo, toliko bolj ga časte in toliko bolj divje plešejo okoli njega.

Premogovniški podjetniki so seveda za znižanje premogovnih cen, če se ne zniža njih profit ali če se poviša. Nikakor pa niso za to, da se znižajo cene premoga na račun njihovega profita.

Rezolucija, ki so jo sprejeli premogovniški podjetniki, ni drugega kot ovčje oblačilo, da tako varajo javnost, da ljudstvo ne spozna in spregleda njih profitarške igre.

Gospodje so ostali tisti grabežljivi volkovi v svoji notranjosti, kakoršni so bili, predno so sprejeli resolucijo, v kateri govorančijo, da hočejo pomagati odpraviti profitarstvo s premogom. Le sreča je zanje, da papir nima občutkov kakor ljudje, ker bi zardel sramu, ko so pisali resolucijo in v nji izrekli, da so za odpravo neopravičljivih visokih premogovnih cen.

DOPISI.

West Duluth, Minn. — 12. oktobra t. l. zvečer se je ponesrečil tukaj dobroznani rojak Frank Torkar. Peljal se je s svojim avtomobilom iz Dulutha v Oliver, Wis., in se zaletel s tako silo v nek na cesti stoječ voz, na katerem ni bilo nobene luči, da je vsled zadobljenih notranjih poskodb podlegel čez devet dni. Pogreb se je vršil 25. oktobra in pokopan je na Oneota pokopališču v West Duluthu, Minn.

Pokojnik je bil ustanovitelj društva "Leo Tolstoj" št. 205 SNPJ, katerega ime je tudi na poslovilnici (charterju); pred par leti je pa odstopil od tega društva, zakaj, ne vem.

Bil je vseskozi možak naprednega duha in tudi priljubljen pri rojakih. Vred tega so ga pa tudi prišli obiskat, ko je ležal na mrtvaškem odru, in pogreba se je udeležilo lepo število rojakov.

Pogreb je oskrbelo angleško podporno društvo "Independent order of Odd Fellows", katerega član je bil pokojnik.

Pokojnik je bil doma iz Melbourn pri Kaniuku. V Ameriki je bival okrog 13 let; tu zapuščeno in hčerko, v stari domovini pa očeta, brata in sestro.

Bodi ti lahka ameriška zemlja, dragi prijatelj! Žalujemo ostalim pa globoko sožalje. — John in Mary Kobi.

S pota. — Da Prosveta prinaša mnogo lepega in koristnega, tega ne more nihče utajiti, kdor le zna čitati pazno in počasi, za kar morajo biti člani SNPJ ponosni, da imajo tak list. In vsakdo mora priznati, da je ta list tudi nepristranski in je za resnice in pravice in da ima sleherni, kdor hoče objaviti svoj dopis v javnosti in ako napiše v ljudnem tonu, priliko to storiti v tem listu, in da ima sleherni tudi priliko da svojega zagovora, ako je isti spisan v dostojnem tonu.

Med drugimi dopisi, ki so izšli z zadnjem številu Prosveti sem omenil tudi dopise iz farmarskih naselbin. Že veliko je bilo napisanih o slovenskih farmarskih naselbinah v Willardu, Wis., in drugih krajih. In zadnji dopis je bil iz države New Yorka. Dopisnik se ni podpisal, ko je opisaval tamošnje razmere, najbrže se je bal podpisati svoj dopis. Kmalu nato sem pa čital dopis g. Zulicha, ki pobija prvi dopis. Ker mi razmere v tamosnji okolici niso znane, raditega smatram jaz to, da sem čul oba zvana. Kakor omenja g. Zulich v svojem dopisu, dopisnik, ki je poslal svoj prvi dopis v javnost in v katerem je kritiziral amonško farmarsko naselbino oziroma farma, ni zadovoljen s svojo farmo in da je skoval ta doise iz miraje in se hotel na ta način znebiti nekome. Kot že rečeno, smo slišali dva zvana, namreč od prodajalca zemljišč in od kupeca ali od ondotnega kmetovalca. In ker je, kot omenja g. Zulich, v ondotni okolici naseljenih nad 40 slovenskih družin bi bilo zelo priporočljivo, da bi se kateri zmed teh, ki so po zadržili g. Zulicha vsi zadovoljni, ogledali v ovisal v nepristranski luči tamošnje razmere neboječ se nikake zavare. Na ta način bi bila cela zadeva pojasnjena in bi slišali sodno tretje stranke.

Ko sem jaz bival pred letom na Willardu, Wis., sem sam pohvalno pisal o ondotnih kmetijah, ker je bila takrat letina v resnici zelo dobra, toda letos je kakor čujem bolj slaba. In ravno tako je udi lahko v drugih krajih, da je tako leto letina izredno bogata, nastopno leto pa slaba. Vse to je odvisno, kako vreme je takrat, ko kmetje sejejo in sploh bo pridolki dozorevajo.

Sploh bi jaz želel, da bi se slovenski kmetje bolj pogosto ogledali v javnosti in sporočali o razmerah, ker le potem bi lahko dobili nepristransko sodbo. Kajti znano je splošno, da zemljiški agentje bodo vedno hvalili zemljišča, katere prodajajo, in ravno tako mnogo pišejo v liste in priobčujejo plačane oglase. Zelo malo pa slišimo od slovenskih kmetov.

Resnica je, da mora sleherni kmet trdo delati na polju, ako hoče da ima kakšno dohodke, toda kljub temu je na boljšem kot pa industrijalni delavec, ker kmet vsaj toliko pridela, da se lahko preživi in ima vsaj nekaj živila.

ma, dočim mora industrijalni delavec vse kupiti.

S tem dopisom nočem napraviti utisa, kot da bi dvomil o poštenju slovenskih zemljiških agentov, rečem pa, kdor hoče kaj prodajati mora znati tudi slabo blago hvaliti in tega so se do danes držali vsi zemljiški agentje, slovenski kot drugorodni. — Matija Pogorelec.

Kako nastanejo potresi.

Zunanja oblika naše zemlje se vedno spreminja, kajti notranje sile so vedno na delu in ne mirujejo niti eno minuto, ali rekli bi lahko, da se vršijo v notranjosti zemlje vedne revolucije. Ko bi človek, ki je živel n. pr. pred desetstisoči leti—tega ne bo nikdo utajil, da je pred tolikimi leti še ni živel človek—prišel danes nazaj na zemljo, bi ne mogel verjeti, da je to zemlja. Kjer je bila pred desetstisoči leti suha zemlja, je danes morje, in kjer je bilo takrat morje, je danes suha zemlja; kjer so bila takrat velikanška gorovja je sedaj ravnina, in obratno. Gotovo je čitateljem znano, da je bila Anglija zvezana pred ledeno dobo z evropsko celino in da pred to dobo tudi še ni bilo Baltičkega morja. Ravno tako so tudi razni učenjaki dognali, da je bila Južna Amerika zvezana pred več milijon in milijon leti z Afriko in da je bila velika ruska nižina pod morjem kakor tudi sedanja Francija in da je morje segalo do Alp.

In marsikateri čitatelj si je že gotovo zastavil vprašanje, kaj povzroča vse te velikanške spremembe na zemeljskem površju in katere naravne sile so vzrok tem velikim spremembam zunanje oblike zemeljske oblike?

Kot omenjeno, notranje sile naše zemlje ne mirujejo niti minuto, ampak so vedno na delu, ali da se dogajajo v notranjosti zemlje velike revolucije, ki imajo na površje zemlje velik učinek, velikokrat celo katastrofalni za človeštvo. Te naravne sile v notranjosti naše zemlje povzročajo, da se površina zemlje spreminja, pada ali vzdiguje. In čim huje delujejo notranje sile tem bolj se obetuje to na zemeljski površju. In ta učinek imenujemo potrese, kajti valed revolucije v notranjosti naše zemlje se tresne zemeljska obla oziroma zemeljska skorja se dviga in pada.

Se ne predolgim so bili geologi obsega mnenja, da je srednja naša zemlje gosta žareča masa. Toda novejša raziskovanja so dokazala, da je sredina naše zemlje trda masa, trda kot jeklo ali steklo. Toda raziskovanja so dokazala tudi, da je v sredini naše zemlje velikanška vročina, tako huda, da lahko stali najtrše kamenje in druge rudnine. Toda velikanški pritisk zemeljskih plasti od vse strani zabranjuje tej razbeljeni masi, rudnin in kamenju, da bi bila tekoča razbeljena masa, kar bi takoj nastala, ako bi popustil ta pritisk. Toda čim manjši je pritisk zunanje mase, tem bolj je ta masa tekoča. In v neki gotovi oddaljenosti od sredine naše zemlje je del mase tekoča tvarina in del pa sestoji iz samih plinov, ki se razvijajo vsled taljenja in ki uhajajo skozi razpoke. Ko se nabere dovolj plinov iščejo izhod in ga tudi najdejo. Kajti moč plinov ne pozna nobene meje, in s silo napravijo izhod, kjer je protisila slabša od sile plinov. Na kakem kraju najdejo plini izhod brez kakšne težave, velikokrat pa morajo premagati velike ovire in takrat se bruhnejo iz zemlje z velikanško silo pri čemur razburijo celo zemeljske oblo, valed česar se stresne zemeljska skorja. In to je prvi vzrok zemeljskega potresa. In tak pojav, izbruh plinov, imenujemo ognjeniški izbruh. Kajti vsakokrat slede izbruhu plinov visoki plameni, ker se plini vnamejo na poti iz zemeljske sredine. In kake so ognjeniški izbruhi je gotovo že marsikomu znano. Ako plini najdejo izhod v delujočem ali živem ognjeniku, izbruh ni tako silen, kot pa ako plini prodrejo skozi zemeljsko skorjo na kraju, kjer ni nobenega ognjenika, kar se pa le redkokdaj dogodi. Pri tem dvignejo celo plast zemeljske skorje in spreminijo celo okoličnega na več milj naokrog največkrat v pravo puščavo, posuto s pepelom in žarečo lava.

Pred vsakim ognjeniškim izbruhom se sliši kot nekako od-

daljeno gromenje in zemeljska skorja se krčevito stresa. To stresanje povzroča plini, ki iščejo izhod. In čim bližje površja zemlje so plini, tem huje je tresenje in ko plini prodrejo skozi površje zemlje, se cela okolica dviga, pada in stresa. Tak izbruh je najlažje primerjati streli velikanškega topa. Kakor se čuje pok ko krogla zapusti topovo cev, istotako se čuje tudi močni pok, ko plini in druga masa, katero vržejo plini iz odprtine, zapusti odprto ognjenika. Ko krogla zapusti topovo cev zvalovi celo ozračje v bližini topa in tako zvalovi tudi celo ozračje v bližini ognjenika. Ko plini iščejo izhod ne poznajo nobenih ovir in si s silo napravijo izhod. Pri tem se premika in trga skalovje kar povzroča votlo bobnenje v kraju, kjer silijo plini na dan. In tako bobnenje ali gromenje je opaziti oziroma čuti več dni pred izbruhom. Ko plini uhajajo skozi žrelo na dan se vedno bolj veda prostor, katerega so prej napolnjevali plini in druga masa, katero so spravili plini skozi žrelo na površje zemlje, katerega polnijo skale in druga tvarina, katere se utrjava od zemeljske skorje in potem pada v neizmerno globoko, kar zopet povzroča tresenje zemeljske skorje. To vse povzroča padanje zemeljske skorje ali površine kar se velikokrat opazi v okolici, kjer je kak ognjeniški izbruh, da se je znižala okolica. To je bil slučaj v Melbournu, ko se je pogreznila neka vas cela in nastalo je jezero, drugje se je pa vzdignila. Da se zemeljska skorja dvigne povzročajo plini ki iščejo izhod iz sredine zemlje.

Da ognjeniški izbruhi povzročajo spremembe zunanje oblike naše zemlje, je bilo že nekoliko omenjeno, namreč, da dvignejo oziroma znižajo zemeljsko skorjo. Zato imamo nebroj dokazov, n. pr. v Melbournu, kot že omenjeno se je pogreznila neka cela vas in na njenem mestu je nastalo jezero, ker se je zajela neka reka reka; na drugem mestu se je vzdignila okolica. Pri tem zadnjem velikem ognjeniškem izbruhu je izginil tudi neki hrib, katerega je ognjeniški izbruh skorje cellega dvignil v zrak. Nadalje, ko je bil grozovit ognjeniški izbruh na otoku Martinique je velik del otoka izginil pod morskovo površino. Enakih slučajev imamo tudi veliko na Japonskem in v drugih delih sveta.

Zemeljski potresi se pa dogajajo tudi v krajih, kjer ni nobenega ognjenika. Kako pa ti nastajajo? Tako je bil grozovit potres še ne pred dolgim časom v severni Italiji, kjer ni bilo nobenega ognjenika—pri zadnjem potresu se je menda pojavil nek mal ognjenik, kakor so poročali časniki—in potres je bil tako učinkovit, da so izginila cela mesta in vasi z zemeljskega površja. Rojaki se še gotovo tudi spominjajo potresa, ki je zadel l. 1895 o Velikonoči Slovenijo, in tudi ni daleč okrog nobenega ognjenika in sploh ne v celni Evropi razun Italije. Rojaki se še tudi gotovo spominjajo groznega potresa, ki je skoro popolnoma uničil mesto San Francisco v Californiji. Kako pa nastanejo ti potresi?

Časniki so poročali, da so nemški geologi izjavili, da se nahaja v severni Italiji pod zemeljsko skorjo velika razpoka, katera se počasi zaspilje s tem, da se odtrgava od zemeljske skorje plasti in polnijo to razpoko, in kolikor časa ne bo ta razpoka napolnjena, se bodo vedno dogajali potresi v tej pokrajini. In geologi so sploh dognali po temeljitem preučevanju zemlje in nje notranjosti, da se nahajajo v zemlji velike razpoke, ki se počasi polnijo na ta način, da se utrjava od zemeljske skorje plasti in drejjo v neizmerno globoko. In te razpoke so nastale vsled revolucije v notranjosti naše zemlje, katere nikdar ne miruje in katera se vrši vsled plinov, ki nastanejo pri taljenju raznih rudnin in druge tvarine vsled velike vročine. Ko se utrja od zemeljske skorje plast ali pa samo skalovje in zdrvi v več tisoč in tisoč čevljev v globoko in neizmerno brzino se stresne v dotični okolici cela zemeljska skorja. In to tresenje se občuti tudi na več tisoč čevljev dalje, kajti ti valovi potujejo v notranjosti zemlje po več milj. In v takih slučajih se tudi vedno opazi, da se je dotič-

na pokrajina, ki je najbolj prizadeta vsled potresa znižala. Velikokrat se pa tudi pripeti da se v taki pokrajini, kjer je bilo občutiti potres, okolica zvišala. Kako je pa to mogoče, bo marsikateri vprašal, ker prej je bilo omenjeno, da se skalovje ali sploh plasti odtrgajo od zemeljske skorje in logično bi se morala zemeljska skorja znižati in ne zvišati. To je prav lahko pojasniti. Kot že omenjeno se nahajajo velike razpoke pod zemeljsko skorjo, katere se vedno polnijo s skalovjem, ki pada v te razpoke. Velikokrat se torej pripeti, da se utrja kaka plast in pada ravno na mesto, ki je najbližja zemeljski skorji in tako povzroči, da se zemeljska površina dvigne.

To so površino opisani vzroki zemeljskih potresov in kako nastanejo. Ako bi hoteli natančno opisati vzroke zemeljskih potresov, bi morali napisati cele knjige in temeljito opisati notranjost naše zemlje, ki se nahaja v vedni revoluciji, in notranje sile vedno spreminjajo tudi zunanjo obliko naše zemlje. Notranjost naše zemlje je v vedni revoluciji takoj od početka zemlje in bo dokler bo obstala zemeljska obla.

Plebiscit odloči usodo Vilne.

Varšava, 1. nov. — Poljska vlada je sklenila, da se podvrže odloku lige narodov in dovoli plebiscit v okolici Vilne, ki odloči, komu naj pripade dotični sporni teritorij.

Srbski regent se je udeležil pogreba grškega kralja.

Atene, 1. nov. — Včeraj je bil pogreb kralja Aleksandra, katerega je ugriznila opica in mu (kakor pravijo) povzročila smrt. Ceremonij so se med drugimi udeležili švedski kronprince, srbski regent Aleksander in predstavniki angleškega in italijanskega kralja.

O pomlajenju človeka.

V Zanderem inštitutu v Nauenimu je dunajski profesor Liechtenstein predaval o svojih izkušnjah pri uporabi Steinachovih metod za pomlajenje. Steinach je odstranil pri starih podganah vse zruke starosti. Stare mršave podgane brez dlak so se začele zopet debeliti, dobile so apetit in spolni nagon. Steinach je stari podganom podaljšal življenje za 18 mesecev. Liechtenstein je v svojem predavanju rekel: Jeseni l. 1918 mi je Steinach sporočil svoje uspehe, ki jih je imel pri podganah, ter me pozval, da po njegovi metodi izvedem operacije na ljudeh. Svoje poskuse sem nato izvedel na bolnikih ob pribliki drugih operacij. Najvažnejše Steinachove metode, t. j. povezovanje semenske žleze, se je že preje izvajalo. Prvo operacijo sem izvršil l. 1918. Tretji mesec po operaciji se je človek v resnici začel hitro debeliti, koža je postala zopet gladka, začeli so rasti novi lasje in zvečala se je telesna moč. Ta izprememba traja še sedaj. Drugi sem operiral 72letnega starca, pri katerem so nastopile enake izpremembe. Starci je postal zopet potenten. Tretji pacient je bil 61 let star in uradni, ki je tehtal 43 kg. Pet mesecev po operaciji je bil še vedno enak, potem pa se je tudi on pričel debeliti, roke s mu niso več tresle in seksualni nagon se je povišal. Sedaj se ta človek bavi celo še s turistikom. Nad nekim drugim pacientom sem že skoraj obupal in sem mislil, da umre, toda po 5 mesecih se je začel popravljati. V dveh slučajih sem imel neuspeh.

Francija bo iztevil militarizma.

Vladni izjavi se veli med drugimi: "Mi hočemo armado in mornarico, ki sta činitelja naše politike. Vzdržati hočemo svoj ugled v vikini, do katere ga je povzdignila zmaga. Francija nudi najlepši zgled mogoče moči in meščanske kreposti s mirom in redom, ki ju je znala obvarovati na dan po svoji izkušnji. Francija izprevidi težke naloge, katere ima še dovršiti, da se zacelijo njene rane in da se obnove razvaline, narodna edinost, ki je danes bolj potrebna kakor kdaj prej. Vojna in zmaga sta pokazali moralno integriteto in moč Francije. — Francija je nastopila vlogo predvojnega Nemčije. Tega nam ne more nihče negirati. Le francoski proletarijat more rošiti državo. Toda na njegovo njivo je vsel kapitalizem plevel, ki ho, ako ga ne bo razkril, omajal njegovo moč. Francija je v nevarnosti."

TOLOVAJI IN MORIL- CI IMELI BAKANAL.

TRJESE MŦVI, DVA SMRTNO
RANJENA, POLICAJ ZAME-
SAN V AFERO.

156 oseb je bilo umorjenih po 1.
januarju 1920.

Chicago, Ill. — Trije moški so
bili umorjeni, dva sta smrtno ra-
njena, poleg njih so pa še štirje
ranjeni. Take so posledice bitk,
ki so se odigrale na različnih krajih
mesta.

Banditje so imeli tudi svoj dan,
kajti nagrabili so za \$25.000 ple-
na v zadnjih štiri in dvajset urah.
Mrtvi so: Nekaj živinskih meše-
tar, netjak nekega občinskega
svetovaleca in profesionalni pre-
tepač. Smrtno ranjena sta poli-
cijski načelnik iz Elmhursta in
neki kovač iz South Chicagoa, ki
je hotel neko stranko oslepiti za
sto dolarjev na ta način, da se
je predstavil kot vladni uradnik.
Policijskega tolovaja so obstrleli
smrtno nevarno tolovaji, kovača
pa policaj. Ranjena sta tudi dva
policaja.

V notranjem mestu so banditje
oropali ljudi za zimske suknje,
pobili so ljudem denar in dragu-
je. Z banditi so šli tudi avtomo-
bili in žganje, spleh roči, ki so
nekaj vredne.

Chester Rebins se je v družbi
svoje žene in H. Edsal Olsona od-
ločil, da obišče po eni ponoči ka-
barete.

Družba je vstopila v restavraci-
jo "Al Tearney." Sedla je k mi-
zi in naročila vložke. Pri drugi
mizi je sedel v družbi lepe in
mlade vdove Ane Dixonove poli-
caj Joseph R. Norris v civilni ob-
leki. Policaj in vdova sta se spr-
la, kajti policaj je bil pijan, ki je
nepricakovano dal zausnicio vdo-
vi. Bevins je posredoval. Policaj
ga je nadržal, da je policaj in da
arretira njegovo družbo, če ne bo
tibo. Bevins se je umaknil s svo-
je družbo iz restavracije. Pijani
policaj je hitel za njim. Pri av-
tomobilu ga je došel. Nastali so
argumenti, naenkrat je policaj
oddal dva strela in Bevins se je
v sree zadet zgrudil na tla. Poli-
caja so zapili, ki je trdil, da ni
okusil opojne pijače, da si je ko-
naj stal na nogah.

Charles Madderon, netjak ob-
činskega svetovaleca dvanaestega
volilnega okraja, je šel v družbi
Herman Rohrbakerja v zamor-
ski distrikt. Tam sta na cestnem
vzletu naletela na oboroženega
zamorca. Rohrbaker je zbežal,
Madderon pa na njih kasneje u-
streljenega na praznem stavbi-
šču.

Tony Sansone, bivši profesio-
nalni pretepač, je priredil boj na
pesti za Frank Diamonda, bivše-
ga pretepača. Pri tem boju je bil
Diamond pri tretjem naskoku to-
pen. Sešla sta se v nedeljo in se
pričela pripraviti. Diamond je v
teku prepri potegnili samokres in
oddal dva strela na Sansona, ki
sta tako dobro zadela, da je San-
sone umrl v bolnišnici. Morilec
so prijeli.

Framasonski tempelj v Elm-
hurstu je bil poln gostov. Ko so
gostje zapuščali dvorano, so se
pojavi trije banditje. Policijski
načelnik je prihitel na pomoč na
svojem motorkljiku. Banditje so
takoj odprli ogenj in krogla je
zadela policijskega načelnika v
trebuh. Ko je padel, je ustrelil in
zadel enega bandita. Takoj so se
oborožili mečani in sledili ban-
ditom. Proti jutru so šele izsledili
kravo sled in našli Thomas Smi-
tha ustreljenega v nogo. Priznal
je, da se je udeležil banditskega
napada in je izdal svoja tovariša.

Kovač Albert Chesner je hotel
hitro "zaslužiti denar." Nataknil
si je policijsko zvezdo na svojo
prsi in je šel v salun, ki je po-
znan pod imenom "Frank's place."
Kovač se je predstavil salunarju
z besedami: "Daj mi sto dolarjev,
jaz sem vladni uradnik." V salu-
nu je pa bil tudi policaj Charles
McCurdy, ki je kovača aretirali.
Odgnal ga je k patrolni tružbi,
da pokliče policijsko postajo.
Kovač je zbežal. Policaj je prva
dva strela oddal v zrak, tri pa
nanj, ki so vsi zadeli. Kovač leži
težko ranjen v bolnišnici.

Za temi dogodki pride na vrsto
cela vrsta roparskih napadov in
pretepotov, pri katerih so samokre-
si govorili glavno besedo.

S temi dogodki pa še ni izčrpan
list žrtve nasilne smrti, kajti av-
tomobili so uničili osem človeških
življenj.

Inozemstvo.

V Nemčiji upajo, da bo "Knox"
izvoljen.

Berlin, 1. nov. — Nemško časo-
pisje se je zadnje dni pričelo za-
nimati za volitve v Ameriki. Neki
list piše, da je "senator Knox"
predsedniški kandidat demokrati-
čne stranke in izraža upanje, da
bo poražen. "Tageblatt" pravi,
da bo za "Nemčijo" veliko bolj-
še, ako propade Wilsonova
stranka, kajti potem bo liga náro-
dov pokopana in Združene države
sklenile hiter mir z nemško re-
publiko.

MacSwiney slovesno pokopan.

Cork, Irsko, 1. nov. — Včeraj je
bil pogreb Terence MacSwineya,
župana iz Corka, ki je pred enim
tednom umrl vled gladovne stavke
v ječi v Londonu. Ves Cork se
je udeležil pogreba in navzočih je
bilo veliko število sinfajnovcev
oziroma zastopnikov republičan-
skih organizacij iz vseh krajev
Irske. Na čelu velikanskega spre-
veda, ki se je pomikal od katedra-
le po tri milje dolgi poti do po-
kopališča so bili kapucinarji —
srednjeveške figure z bradami,
v sandalah in s črnimi jobanjami na
kapah — in dolga četa katoliške
duhovščine s tremi nadškofi in
drugimi visokimi cerkvenimi do-
stojanstveniki. Nato so sledili po-
slanci Dail Eiranna (irskega re-
publičanskega parlamenta), mno-
gi uradniki irske republike in med
njimi je bil tudi Arthur Griffith,
podpredsednik republike. Bila je
tudi dolga vrsta deklet v irski ná-
rodni noši.

Dahev je bila zavita v republi-
čansko zastavo in nosili so jo sin-
fajnovski prostovoljci, spadajoči
k brigadi, katere poveljnik je bil
MacSwiney. Sinfajnovci so se po-
korili naredbi angleških oblastni-
kov in niso nastopili v svojih vo-
jaških uniformah. Kakor je izgle-
dalo, so oblasti poskrbele, da ni
nobena stvar motila pogreba. Ce-
sta od mestne hiše do pokopališča
je bila zastražena z vojaškimi če-
tami, ki so bile peš, na konjih in
v oklopih avtomobilih, toda voja-
štvo ni oviralo pogrebov. Zgodilo
se je celo to, da so angleški voja-
ki sadurili, ko so našli kratek mi-
nijo. Nad mestom je plul eroplan.
Pokopališče je bilo natlačeno ljud-
sta in duhovščine črnih haljah.
Ko so bile ceremonije ob grobu
končane, je MacSwineyeva briga-
da izstrelila salvo iz revolverjev.
MacSwiney je bil pokopan v tako-
zvanem "republičanskem oddelku"
pokopališča, kjer je med drugimi
tudi grob Jos. Murphyja, kateri je
umrl v Corku vled gladovne
stavke.

Foljaki razstrgali litvinsko fronto.

Kopenhagen, 1. nov. — Iz Kov-
nana javljajo, da je general Zel-
goski, vodja ustaških poljskih čet
v Vilni, napadel Litvinc na vsej
črti in prodri skozi njihovo fronto
med Maljačem in Oljanom. Polja-
ki so okupirali Gedroicel.

Francija morda pride počasi
k pameti.

Pariz, 1. nov. — General Guil-
bert, načelnik francoske vojaške
misije, ki se je ravnokar vrnil s
Krima, je rekel v uradnem inter-
vjuu, da je nemogoče uničiti ru-
sko sovjetsko republiko od zno-
traj. Dejstvo, da je bilo Guilbertu
dovoljeno, izjaviti kaj takega, se
lahko tolmači, da je francoska
vlada končno izgubila upanje, da
bi notranji protisovjetski elemen-
ti strmoglavili vlado v Moskvi. Tri
leta podpira Francija to akcijo in
na milijone frankov je že bilo iz-
danih za intrigarstvo in hujskanje
proti sovjetom. Guilbert je seveda
mnenja, da rusko republiko je mo-
goče strmoglaviti od zunaj, to je
s koncentriranimi armadami zuna-
njih velesil. Ako se to ne zgodi —
pravi on — tedaj se bodo boljše-
viki obržali pri krmlu klub
slabim gospodarskim razmeram
v Rusiji.

Sinfajnovci obešen v Corku.

Cork, Irsko, 1. nov. — Kevin
Barry, 18-letni sinfajnovec, ki je
bil pred enim tednom obsojen na
smrt po angleškem vojnem sodi-
šču, ker je sodeloval pri nekem
napadu na vojakstvo, je bil danes
zjutraj obešen v ječi Montjoy. To
je prva eksekucija v tem kraju od
leta 1803. Velika množica sinfaj-
novcev je vso prejšnjo noč klečala
zunaj pred ječo in molila za obso-
jenca.

Uporni Poljaki ugrožajo Kovno.
London, 31. okt. — Iz Rige jav-
ljajo, da se uporne čete poljskega
generala Zeligoskega, ki je ugra-
bil Vilno, bližajo Kovnu, glavne-
mu mestu Litve. Litvinska vlada
je pobegnula v Savli.

Armenija sprejela sovjetski
ultimat.

Carigrad, 30. okt. — Armenska
vlada je ugodila ultimatu sovjet-
ov in dovolila prehod rdečih čet
čez Armenijo.

Legar in grifa na Poljskem.

Varsava, 31. okt. — Poljska je
v pesteh strašnih epidemijah bo-
lezni. Legar, grifa in inflienza
razsajajo med velikim delom pre-
bivalstva. Odpomoč je zelo slaba;
zdravil ni in na vsakih 50.000
prebivalcev pride komaj eden
zdravnik.

Bolezni se pridružuje lakota.
Zaloga pšenice v Varšavi je izčr-
pana in po deželi strda na tisoče
kmetov, ki so brez letine. V Ga-
liciji ni nič bolje. Tekom zadnje
ruske invazije in ofenzive polj-
skih čet je bilo 17.000 hla uniče-
nih in 74 odstotkov zemlje je bi-
lo letos neobdelano.

To imajo Poljaki od njihove
vojne proti Rusiji.

Nemški lokomotive za Rusijo.

Moskva (čez London), 29. okt. —
Danes je bilo uradno nazna-
čeno, da je nemška družba v
Berlinu, ki izdeluje lokomotive,
podpisala s sovjetsko vlado po-
govbo za dostavljanje lokomotiv
v vrednosti 150 milijonov mark.
Sovjetska vlada bo plačala loko-
motive z zlatom, ki ga deponira v
neutrlni državi.

Nemški delavci praznujejo oblet-
nico ruske revolucije.

Berlin, 31. okt. — "Die Rote
Fahne," glasilo nemških komu-
nistov, je objavilo poziv na nem-
ški proletarijat, da naj dne 7. no-
vembra z velikimi manifestacija-
mi praznuje obletnico ruske ko-
munistične revolucije. Takrat
pretečejo tri leta od kar obstoji
sovjetska republika v Rusiji.

Slana voda zalila petrolejske
vrelce v Mehiki.

Vera Cruz, Mehika, 28. okt. —
Iz Tampica javljajo, da je slana
voda zalila in uničila sedemnajst
oljnih vrelcev v onotnem okolišu.
Vrtanje na osemnajstih drugih
vrelcih je ustavljeno.

Grški admiral, regent.

Atene, Grška, 29. okt. — Parla-
ment je sklenil s 137 glasovi proti
trem, da admiral Kunduriotis po-
stane regent Grčije. Kunduriotis
je minister mornarice v Venizelo-
sovi vladi.

Terorizem na Irskem.

Cork, Irsko. — "London Daily
Herald" opisuje živo neki dogo-
dek, ki se je odigral v Ardpatricku
blizu Butteventa in ki postav-
lja teroriste v pravo luč.

Ko so preiskavali hišo nekega
Nunana, je njegov najstarejši sin
Patrick prišel k vratom. Britski
oficir, ki je zapovedoval vojaške-
mu oddelku, je pa zakričal:

"Primito tega človeka in ga u-
strelite!"
Vojaki so pograbili fanta in ga
vlekli proč. Slišati je bilo strele.
Iskali so najprej v hiši, a ker ni-
so ničesar našli, je vprašal brit-
ski oficir: "Čigava je ta hiša?"
Ko so mu povedali, da je lastnik
hiše Patrick Nunan, je vzklilnil:
"Ej, v napačni hiši smo." Po tem
vzkliku so vojaki odšli.

Ko je oče stopil iz hiše po od-
hodu vojakov, je našel svojega
sina ustreljenega in ležati v mla-
ki krvi.

Iz sovjetske Rusije.

Francoska zahrbtnost.

"Izvestja" omenja v enem
članku zadnjo Millerandovo be-
zobjavo glede izmenjave ruskih
in francoskih podanikov. Franco-
ska vlada je glede števila ruskih
vojakov, ki se imajo vrniti domo-
vini, namenoma in vedoma laga-
la. Njena grožnja, da si bo v juž-
ni Rusiji zagotovila garancije, to
je, da bo bombardirala mirna, od-
prta mesta, ni nič drugega kakor
nasilje in igranje z usodo onih
nevarnih vojakov, ki so preživeli
kri za Francijo in ki so sedaj iz-
postavljeni njenemu najbolj su-
rovnemu ravnanju. Millerand išče
je pretvezo, da more odpodati
Wrangelu pomoč in podporo. Mi-

moramo pred vsem svetom prote-
stirati proti tej politiki franco-
ske vlade.

Preskrbovanje z gorivom v sov-
jetski Rusiji.

Osrednji odbor za pridobivanje
in prevažanje goriva je izdelal
načrt za preskrbovanje republike
z nafto in s surovim oljem v me-
seu septembru. Pri tem je vključe-
na Ukrajina, Kavkazus in Turke-
stan. Pripravljenih je bilo za raz-
delitev 15.500 pudov surovega ol-
ja. Po podatkih tehničnega od-
delka osrednjega odbora za go-
rivo znaša mesečna potreba na
gorivu 13.522 pudov. Zahteva je
večja kot mesečna poraba, kar si
moramo razlagati iz potrebe, da si
morajo železnice in kemični obra-
ti napraviti rezerve goriva. Naj-
več goriva porabijo železnice in
paroplovba, za katere je preskrb-
ljeno 6 milijonov pudov goriva.
Od tega dobi uralska železnica
24.000, južnovzhodna železnica
120.000, železnica Moskva-Kursk-
Nijni Novgorod 120.000, želez-
nica Vjasma 800.000 Samara-
Simsomska železnica 20.000 in Ta-
škenska železnica 300.000 pudov
50 odstotkov goriva odpade na
rezervo.

Gubernijski uradi za razdelje-
vanje so dobili za industrijske o-
brate, mlino, gospodarstva in
druge 1.700.000 pudov. Za kovin-
ske obrate je preskrbljenih 600-
000 pudov, za kemične obrate
275.000 pudov, za tekstilne obra-
te 72.000 pudov, 500.000 pudov o-
stane rezerva centrale za gorivo.

Visoka škola sindikalistov.

Osrednji odbor je otvoril 20.
septembra v Moskvi prvo visoko
sindikalno šolo. Program nove vi-
soke šole objema vse ekonomske
in tehnične predmete s katerimi
pridejo sindikati v dotik: stati-
stiko in organizacijo produkcije,
tarifna vprašanja, zgodovino
strokovnega gibanja, profesio-
nalno izobrazbo, pouk o sindika-
tu in o stranki itd. Kot slušatelji
se sprejemajo delegati vseh stro-
kovnih organizacij, ki so poslani
od gubernijskih in okrožnih od-
borov. Slušatelji sindikalne vi-
soke šole bodo dohivali plačo in
brezplačno oskrbno.

Javna dela v Rusiji. Komisija
javnih del je izdelala načrt za
ona dela, katere se mora po mne-
niju sveta ljudskega gospodar-
stva čimprej izvršiti. Ta načrt ob-
sega transformiranje mnogih oz-
kotirnih železnic, v širokotirne in
kanaliziranje številnih rek. Vsi
ti ukrepi bodo znatno zboljšali
transportno zmoglost in olajšali
izmenjavo produktov med razni-
mi pokrajinami dežele. Razun to-
ga se bodo sezidala razna večja
skladišča. Program za obnovo že-
leznic predvideva zidanje želez-
nice v obsegu 1.500 verst. Materi-
jal, ki je v to svrhu že priprav-
ljen, se bo podvrzel popolni re-
paraturi. Med Gomeiom in Lami-
nezom je bila že vzpostavljena
zveza.

Zveza proletarskih pisnikov.
Petrogradska zveza proletarskih
pisnikov je otvorila vsrusko
konferenco, na katero je dospe-
lo mnogo najpomembnejših pro-
letarskih pisnikov. Konferenca
je objavila oris statuta vsruske
zveze proletarskih pisateljev, po
katerem ni zveza samo produk-
tivno strokovna ampak tudi po-
litična organizacija. Zveza se bo
roka v roki s komunistično
stranko borila za doledno ude-
stevitev komunističnega progra-
ma in organizirala politično vse
proletarske pisatelje. Konferen-
ca je sklenila izdajati v Petro-
gradu v obliki časopisa osred-
nje glasilo zveze vseh proletar-
skih pisateljev sovjetske Rusije.

Sovjeti proti tobaku. Po vesti
iz Rivala je sovjetski narodnih ko-
misarjev izdal naredbo, s katero
prepoveduje kajenje na javnih
mestih (v gledališčih, postajah,
pisarnah itd.) in za sestankih.
Naredba ne izvzema nobenih dr-
žavljanov. Nekadilci dobe kot
naknadno četrt funta sladkorja
in osmino funta čaja ali kave.

Najboljše sredstvo za odpravo
tuberkuloze in tuberkuloze polo-
že je glasovilo.

FRANCOŠKA ORTA.
"COMPAGNIE GENERALE
TRANSATLANTIQUE"

Naravnost v Hamburg. Parnik
Niagara odpluje Nov. 10.
Kabine in tretji razred na raz-
polgo.
Pišite na urad družbe: 10 State
Street, New York, N. Y.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Podporna Jednota.

Izbor: 17. junija 1907
v državi Illinois.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODESEK.

Predsednik Vincenc Calnar, podpredsednik Anton Hrovat, Box 140, Cannonsburg, Pa., gl. tajnik Math Turk, tajnik bolnišniške oddelka Paul Berger, sodniški gl. blaginjski Frank S. Tavchar, upravitelj glasila Filip Golink.

POROTNI ODESEK.

John Underwood, predsednik, 406 Hay St., Springfield, Ill., North Zeligahar, Box 276, Barberton, Ohio, Joe Radick, Box 432, Smithton, Pa., Frank Smarsh, 5400 Prosser Ave., Cleveland, Ohio, John Erman, 1046 First St., La Salle, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Rudolph Paterick, Box 430, Bridgeville, Pa., Anton Radick, Box 73, Wick Haven, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sulzer, Box 194, Gross Kane, za jugozapad, Leo Kuber, Box 248, Gilbert, Minn., za severozapad.

Nadzorni odbor.

Mat Petruvich, predsednik, 15817 Waterloo Rd., Collingwood, Ohio, Jakob Ambrosich, 115 Pierce St., Eveleth, Minn.

Tiskovni odbor.

Vincenc Calnar, John Underwood in Mat Petruvich.

Združiteni odbor.

PREDSEDNIK: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

John Trédl, Box 161, Lawrence, Pa., Jelko Ovan, 342 Engelwood, Detroit, Mich., Joe Shuk, 1101 E. 63. St., Cleveland, Ohio, Mary Udvil, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 5202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETA": Jule Zavrtanik.

POZORI! — Korrespondence s gl. oddelki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši tehni-
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se nanašajo Predsedništvu
S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE (Z NASLOVE) Bolniške tajništvo S. N. P. J.,
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote
vse se nanašajo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagaj-
ništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prihodnje glasila posiljujajo v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo M. Petruvichu,
predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prihodnji na gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 406 Hay
Street, Springfield, Ill.

Vse prihodnje proti predložitvi glasila se naj pošiljajo na naslov: Predsedništvo S. N.
P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglašje, naročila in spilih van, kar je v zvezi
s glasilom jednota, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

AKO ŽELITE DOBITI SVOJCE, sorodnike in prijatelje
iz domovine v Ameriko po niski ceni;
POSILATI DENAR HITRO in po najnižji ceni;
POTOVATI V STARI KRAJ po najkrajši črti, tedaj se
obrnite na

EMIL KISS BANKIR

133 Second Ave. New York, N. Y.

Prodajam parobrodne listke iz domovine v vse kraje v
Ameriko. Izdelujem vse notarske posle in potrebne spise na
dobavo svojcev. Potnikom v stari kraj preskrbim potne liste
in računam le konsularne pristojbine.

**Najboljše in najkoristnejše
božično darilo**

za vaše sorodnike v starem kraju je denar. Mi ga od-
posiljemo za vas točno in ceno. Vašim dragim darujte
uločno knjižico. Mi plačamo obresti na vse hranilne vlo-
ge po

4%

Ako želite dobiti vašo družino v Ameriko, mi vam
preskrbimo vse potrebno.

Prodajamo tudi parobrodne listke za vse proge ZA
in IZ Evrope. Za vsa pojasnila pišite vedno na

NEMETH STATE BANK

Glavni urad Podružnica
10 East 22nd St. NEW YORK CITY 1597 Second Av.

**ZA BOŽIČ LAHKO POSILJE VSAK ZABOJ SVOJ-
CEM V STARI KRAJ.**

Sprejemamo zaboje do 1.000 funtov teške, toda zaboji morajo
biti močni, da se ne razbijejo.
Mi bomo odposlali vse zaboje sred novembra, tako da jih dobe
zagotovo za božic.
Računamo za prevoz le 15 centov za funt. Kdor bo poslal
naj pošlje tako, da jih dobimo do 10. novembra.

**EUROPEAN TRADING & EXPORT CO.,
STRUKEL & HORAK,**

86 — 9th Avenue NEW YORK, N. Y.

JAVNA ZAHVALA

Slavione Immigrant Bank
436 W. 23. St. New York, N. Y.

Cenjena gospoda:

Jest se Vam najljudnejše za-
hvaljujem da sem v tako kratkem
času dobil naznanilo da je moj
sin Stefan Todorice v Noyi Grad-
ski prejel poslanih mu 11,273
kron, na čemur se Vam zahvalju-
jem in se bom se za naprej obra-
čel na vas, in obenem Vam bom
tudi prijateljem priporočal, ka-
ker sem to že storil kar ste lahko
opazili po moji pisavi ko sem
Vam poslal naznanilce prijate-
ljev iz Benid, Ill. in denar.

S pozdravom
Mato Todorice, Box 236, Benid,
Ill., dne 20. oktobra 1920.

AVSTRIJSKI VOJAKI.

Moški, ki so bili vojniki v av-
strijski vojski, za časa svetovne
vojne, sedaj lahko pridejo iz Ju-
goslavije v Ameriko, če vam na-
pravi tovarnevo prošnje in druge
potrebne listine

MATIJA SKENDER
javni notar za Ameriko in
stari kraj.

5227 Butte Str., Pittsburgh, Pa.

On vam jamči, da pride oseba,
ki si jo želite k sebi, — ali pa vam
povrne denar. — V vseh pravih
in notarskih poslih pa v zadevah,
ki so v zvezi s potovanjem vaših
ljudi iz starega kraja, se obrnite
nanj, pa boste v vseh zadovoljni.
Zakaj, on je za vas, a vi bodite
zani.

POTOP.

Zgodovinski
— roman —

Spisal H. Sienkiewicz. — Poslovenil Podravske.

(Nadaljevanje.)

"Gospod, ne kaznuj me, Gospod odpusti mi! Naj se zgodi božja volja! Pojdem, pojdem!"

In dolgo se je jokal in ko je naposled vstal, najavljalo je njegovo lice trdno voljo in dušni mir. Toda molil je še dalje.

Drugi dan pa je odšel.

XV.

Nobena knjiga ni popisala, v kolikih bitkah so se domoljubni Poljaki še spoprijeli s sovražniki domovins. Borili so se po polju, po gozdih, po vaseh, trgih in mestih, po vsem prostranstvu poljske ljudovlade.

Vsaka gruda zemlje je bila prenaseljena s kravo. Niso sicer došli do nas imena onih vitezo, njih dejanja in samozatajevanja, ker jih ni zapisal noben letopisec, niti jih ni opevala narodna pesem.

Toda moč sovražnikov je bila končno zlomljena. Oni niso več mislili na plen, marveč na to, kako bi odnesli zdrave pete domu.

Nova krdela Ogrov, Sedmogradčanov, Kozakov in Valahov niso dosegla ničesar. Preletela je še enkrat burja med Krakovim, Varšavo in Brestom, toda razbila se je ob mlade poljske prsi.

Švedski kralj je prvi zdvojl nad uspehom ter odrihl na vojno z Danci; izdajski izborni knez se je skesano zgrudil k nogam, ljudovlade ter začel biti Švede. Razbojniška krdela Rakocijeva so se tudi jela urno umikati.

Toda lažje jim je bilo udreti v ljudovlado, nego priti iz nje brez kazni. Zaseženi pri brodu so sedmogradski grofje klečali na kolenih prosili Potockega, Ljubomirskega in Černekega, naj jim priznajo.

In hetmani so prejeli od njih bogati odkupnino in jim priznali. Toda taraska orda se ni ozirala na to pogodbo ter jih je raznesla s konjskimi kopiti že skoro pred njih lastnim domačim pragom.

V poljsko državo se je jeli polagoma vračati mir. Kralj je še napadal pruske trdnjave. Črneški je hotel udariti na Švede. V Danekem, ker se ni zadovoljil s tem, da je bil sovražnik izgnan iz ljudovlade.

Znovi so se jela zidati mesta in vasi; ljudje so se vračali iz gozdov in plugi so se zopet prikazali na polju.

V jeseni 1657. l., takoj po ogrski vojni, je zavladal mir in tišina po vsej deželi. Še posebno tiho pa je bilo na Žrnovskem.

Na Lavdi so od dneva do dneva pričakovali vojakov z Volodijevskima na čelu.

Na naselbinah, pristavah in vaseh so ženske, stare in dečki ter dekleta orali in sejali ozimmo ter stavili nove hiše na prostoru, kjer je ugonobil prejšnje požar.

Gospodična Alenka je bivala v Vodoktah skupno z Anico Brzobogato in s mečnikom, kateremu se ni mudilo, da bi se vrnil nazaj v Bilevčice, ki so bile požgane do tal. Alenka mu je pomagala pri gospodarstvu v Vodoktah, katere je hotela povsem prezidati, ker so bile s Mitrunami vred njena last in bi imele v kratkem dospeti v last samostana Benediktink, pri katerih je nameravala Alenka z novim letom stopiti v novice.

Po tolikem gorju, prefresih in nezgodah v življenje, se je ona prepričala do dobra, da mora biti to božja volja. Zdelo se ji je, da jo nekaka močna roka poriva v celico i nekaj močan glas ji govori:

"Tam je tvoje najboljšo zavetje, tam najdeš po vseh nezgodah svojega življenja zaželeni mir."

Tore je sklenila iti za tem glasom, toda čutila je, da se še niso povsem pretrgale vezi, ki so jo vezale na ta svet.

Med tem so se jele v poslednjem času oglašati vesti, da Babinči in Kmitie je jedna in ista oseba. Nekateri so to na vso moč tajili, drugi pa znovi opet ponavljali to vest.

Mlada deva tudi ni verjela tem novicam, ker so se ji prečivo utisnili v spomin vsi Kmitievi prestopki, ki niso imeli ničesar skupnega z zaslugami Babinčeve ter njegova služba pri Radzivilih. Ona ni niti za minuto verjela, da bi bil on pobli Bogoslava ter postal tako zvest služabnik kralja in tako vnet rodoljub. Toda njin mir je bil s tem vsakako vznemirjen; gorje, tuga in dvomi so se znovi zagnedili v njenih prsih.

In uprav radi tega, da se pomiri, ji je bilo tem nujnejše potrebno, da zbeži v samostan. Toda skoro vsi samostani so bili razdrti, menihi in redovnice, katere so ušle ob času vojne smrti, so se jele polagoma znovi zbirati.

Povsod je gospodarila grozna revščina. Vsakdo, ki je hotel stopiti v samostan, se je moral potruditi ne samo za svoj lastni živel, marveč tudi za živel svojih sobratov. Radi tega je tudi mlada deva sklenila, da postane hraniteljica samostana.

Mečnik je vedel, da se obrne njegov trud na slavo božjo, in vneto deloval. V družbi s sorodnicami je hodil naokrog po polju in po stavbah. Drugi, kateri pa skrb za gospodarstvo niso posebno ugajale. Razhajena s postopanjem Babinčeve je tudi ona hotela stopiti v samostan ter samo čakala vrnitve Volodijevskega, od katerega se je hotela kot svojega starega prijatelja še prej posloviti.

Odpotovala sta enkrat v Mitruno, in sklenila potoma, da pogledata v cerkev. Bila je tedaj uprav obletnica volmontovske bitke v kateri je rešil Babinči vse prebivalce. Ves dan sta imela dela polne roke in še le zvečer sta odšla v Mitruno. Morala pa sta potovati mimo Ljubice i Volmontovke. Ko je zagledala Alenka stavbe v Ljubici, je obrnila glavo v stran ter jela uro

moliti, ker je hotela s tem pregnati bridke spomine; mečnik je potoval molče ter se skrbno oziral na vse strani.

"To je senatorska naselbina!" je zaklical mečnik, ko sta prišla skozi vrata. "Ljubie je vreden dvakrat toliko nego Mitruno."

Deva je še nadaljevala molitev.

Toda v mečniku se je očitno vzbudila strast po gospodarstvu, kakor tudi želja po denarju, radi tega je dejal čez nekaj časa kakor sam sebi:

"Saj je to yendar naša last. ... Oni nesrečnejši je moral že davno poginiti, da se še ni oglašil. Pa ko bi se tudi oglašil, je pravica na naši strani."

"A kaj ti misliš?" je dodal sorodnici.

"Toda kraj je preklet!" mu odvrne ona. "Naj se godi z njim kar hoče."

"Ali mar ne veš, da je to posestvo po postavi naše. Ta prokleti kraj je bil doslej v slabih rokah, toda v dobrih postane blagoslovljen. Pravica je na naši strani!"

"Nikakor! Ničesar nočem slišati o tem. Ded je zapisal tako v oporoki, naj torej imajo posestvo njegovi sorodniki."

Po teh besedah je pogledala konja, pa tudi mečnik je zbledel svojega z ostrogami in še le zunanaj na polju sta jela jezdariti počasneje. Med tem je napolnila noč, ni pa nastala tema, ker se je velik rdečast mesec pojavil izza volmontovskega gozda ter osvetlil vso okolico z zlatim bleskim.

"Kako lepo noč imamo!" se oglasi znovi mečnik.

"Kako se blišče Volmontovice od daleč!" omeni gospodična Aleksandra.

"Ker se niso postala bruna novih hiš črna." Daljši razgovor njima pritrjačo škripajoča kolesa. V daljavi sta zagledala voz, v kateri sta bila vprežena dva konja, in kateri je spremljalo nekoliko jezdecov.

"Kdo neki zamore biti to?" vpraša mečnik.

Po teh besedah vstavi konja. Alenka obstane poleg njega.

Oni pa so se čimdalje bolj bližali ter končno prišli njima navstric.

"Stojte!" zakliče mečnik. "Koga peljete?"

Jeden jezdec se obrne proti njima.

"Kmitieva peljemo" reče, "katerega so Ogri pod Magerovim nevarno ranili."

"Gospod se ga usmili!" zakliče osupljen mečnik.

Aleksandri se je zavrtelo v glavi; srce ji je strepetalo in sapa ji zaostala v prsih. Ko se je naposled nekoliko streznila, je uprla svoj pogled na nepremično telo, ki je ležalo na vozu.

Da, to je bil on, Andrej Kmitie, oršanski praporščak. Ležal je vznak na vozu in glavo je imel obvezano z robcem. Pri jasni mesečni svetlobi se je razločno videlo to blede, mirno lice, katero je bilo sedaj kakor izklesano iz mramora. Bil je silno medel, oči je imel globoko udrti in zaprte.

"Nu, z Bogom!" reče mečnik in dvigne svojo kučmo.

"Čakajte, čakajte!" zakliče mlada deva. Na to jame ispraševati s tihim, pretrganim glasom:

"Ali je še živ, ali že mrtev?"

"Živ je, toda smrt stoji pri njem."

Mečnik pogleda Kmitieva v lice in reče znovi:

"Ne, pripeljal ga v Ljubie."

"Zapovedal je, naj ga tja peljemo, ker hoče baje ondi umreti."

"Z Bogom! Požurite se!"

"Klanjamo se, gospodi!"

In voz je odrihl dalje, mlada deva in mečnik pa sta odjezdila na nasprotno stran. Nalik dvema prikaznima sta predirjala Volmontovico in dospela v Vodokte in nista izpregovorila potoma niti besedice. Še le takrat, ko sta stopila s konj, je rekla mlada deva starcu:

"Trebalo mu je takoj poslati duhovnika. Naj odjezdi nemudoma nekdo v Upito po njega."

Mečnik ni odlašal izpolnitve njenega naročila, ona pa je stekla v svojo sobo ter se ondi zgrudila pred sliko presvete Device na kolena.

Dve uri pozneje se je pred vratni naselbine zaslišal zvonček. Evo duhovnik z Najsvejšem je šel tod mimo v Ljubie.

Gospodična Alenka je še neprestano klečala. Molila je litanije, katere se molijo pri umirajočih. Ko jih je izmolila, je jela trkati z glavo ob tla ter ponavljati:

"Gospod, oprosti mi in usmili se ga! Prišlej mu, Gospod, to v zaslugi, da umira od ran, ki jih je prejel od sovražnikovih roki. ... Pravični Sodnik, odpusti mi!"

Tako je ona prebila vso noč. Pa tudi duhovnik je prebil v Ljubici vso noč, vračal se je v jutro domu ter vstopil v Vodoktah pod streho. Ona mu priteče naproti.

"Ali je še živ?" vpraša.

Več ni mogla izpregovoriti, ker ji je zopet zastala sapa v prsih.

"Da, še je živ," odvrne duhovnik, "toda zelo slab."

Od tega dneva so cela dva tedna dirjali vsak dva poslanec iz Vodoktov v Ljubie ter se od ondt vračali s poročilom, da je gospod praporščak "še živ". Naposled je eden dospel z novico, katero je slišal od ranecelnika, da Kmitie ni samo še živ, marveč da bo še zdrav, ker se rane srečno celijo in se vitezu vračajo moči.

Bilevčeva je poslala bogat dar cerkvi v Upito, toda od tega časa je nehala proizvedovati za njegovim zdravjem. Očitno je bilo, da pomirje na radi njegovega zdravlja in v srec mlade deva se je vrnila nekdanja žalost, ki jo je gojila do Kmitieva. Zopet se je spomnila nekdanjih težkih prestopkov, katerih ni mogla pozabiti, niti mu odpustiti. Smrt jedina bi ga zamogla spraviti s sveta, z njo bi si on odkupil vse svoje grehe. Ko se mu je pa vračalo zdravje, so davni grehi znovi viseli nad njim. Dolžila ga je sicer prestopkov, a pri tem si tudi vsak dan ponavljala to, kar bi mu moglo služiti v opravičenje.

Da, toliko se je ujedala in pretrpela te dni, toliko prestala borbe in vznemirjenja v duši, da je celo njeno zdravje jelo vsled tega omahovati.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Izgube vojaštva v Albaniji.

"Republika" javlja, da je padlo v nedavnih bojih v Albaniji 250 "redova" in podčastnikov in 18 častnikov. Ranjenih in ujetih pa je bilo 532 "redova", podčastnikov in častnikov.

Mariborčani so dobili električno razsvetljavo. Slednje vendar so začele po glavnih ulicah Maribora električne svetilke. Sedaj napeljujejo električno luč tudi po stranskih ulicah.

Starši umorili iz ruskega ujetništva dolgega sina. Ljudje pripovedujejo, da se je iz ruskega ujetništva vrnil v Maribor, ozioroma tamošnjo okolico neki, že za mrtvega proglašeni vojni ujetnik. Prišel je ves zaraščen in v nenavadni obleki k staršem. Ti ga niso spoznali; sam pa se tudi ni hotel izdati, da bi napravil potem staršem večje veselje. Prosil jih je samo za prenočišče, ki ga je tudi dobil. Med govorom je ujetnik namignil, da je prinesel s seboj več denarja. To je vzbudilo v očetu in materi misel, da bi se polastila denarja. Da bi se mož za izvršitev zločina napil korajže, je šel poprej še v gostilno, kjer pa je zvedel, da se je med drugimi moral vrniti iz ujetništva tudi njegov sin. S to slutnjo se je potem vrnil domov. Žena ga je sprejela z vestjo, da je med tem že sama umorila neznanega ujetnika. Mož ji je povedal, kaj je zvedel v krmi in z grozo sta oči in mati sedaj spoznala svojega sina. V obupu se je oče še tisti večer obesil.

Grozovit zločin se je dogodil 2. okt. na Dolenjskem. Posestnik Ivan Nose iz Trebiža je na nečloveški način ubil svojo ženo Jožeko, s katero je živel v večnih preprih. V nedeljo zjutraj, ko sta bila sama doma je prišlo zopet do prepira in surovi mož je pretepel ženo, da je nezvestna obležala. Tako nezvestno je pa potem obsedel na lesto v veži, da je bilo videti, kakor da se je obesila sama. Nato pa je odšel od doma. Ko se je vrnila morilecova sestra od mame, je našla nesrečnico obeseno, mrtvo.

Letošnja štev v Jugoslaviji.

Na podlagi ankete finančnega ministrstva sestavljen je tabelarni pregled v vsej naši kraljevini ob uporabi podatkov finančnih uprav in delegacij. Po tem pregledu znaša štev v naši kraljevini v vagonih: pšenice 132.897, rži 20.473, ovsu 45.059, ječmena 39.315. Vseh cerealij je torej približno 250.000 vagonov.

Gradnja industrijskih podjetij v Zagrebu.

Na zadnji seji zagrebškega mestnega zastopstva, so bile odobrene prošnje industrijskih podjetij za odstop občin, zemljišča na Lašćaku, in sicer domači tovarni perila, tovarni tinte Kovačič in Albrecht, tov. "prepečenca Nade". Pogoj občin so naslednji: prostor po 40 k kvadratni sežen, podjetje mora biti gotovo tekom dveh let in morajo izvršiti delo domače tverde.

Prvi jugoslovanski vulkan v Sloveniji?

Glasilo dunajskih Jugoslovancov "Slavia" poroča, da so pred kratkim pri Laškem v Sloveniji opažali nenavadne naravne pojave. Na nekem holmcu se je pojavil v dolomitnih skladih vroč vrelce in izpod neke pečine je izbruhnil nenadno 10 metrov visok rdeč plamen. Začetkom so ljudje mislili, da gori gozd v bližini, 40 metrov na okoli je plamen uničil vso vegetacijo (vse, kar je živega, t. j. rastlinstvo in živalstvo). Gotovo je to vulkaničen pojav. Kmalu se tja podajo strokovnjaki, kda te pojave preiskajo. No, radovedni smo na uspehe preiskave. Pa še bolj še čudno vsevednosti (?) Dunajčancov. Oni poznajo namreč stvari v Sloveniji, o kojih Slovenija sama ničesar ne ve. Se to vjema?

Umrla je 5. okt. v Ljubljani g. Marija Jeločnik v starosti 67 let.

Polkondba. Eno leto stara deklica Marija Beličnik, hčerka kurjača Juž. železnice, je na domu v Mali vasi pri Ježici tako nesrečno padla v akaf raztopljenega apna, da si je odkropila oči in so jo prepeljali v dež. bolnico.

Drzen vlom. V skladišču tverke Viktor Meden na Celovški cesti so vdrl vlomilci in odnesli 40 steklenic konjaka v vredno-

sti 2000 K, kakor tudi 10.000 K vredno usnjato streho s košijo. Storilci so pod ključem.

Zločin fašistov v Pulju.

Belgrad, 8. Po vesteh iz Pulja so zažgali fašisti, italijanski častniki, karabinjerji in finančni stražniki hišo našega podanika Kripotiča, ki so jo zapalili z ročnimi bombami. Hiša je pogorela do tal. Zgorelo je tudi veliko Kripotičevega pohištva. Škoda se ceni na 150.000 lir. Uničen je tudi inventar socialistične delavske zbornice.

MILITARIZACIJA USNJARSKE IN TEKSTILNE INDUSTRIJE.

Belgrad 2. oktobra. Sedanja reakcijska Vlada Koroševa vlada objavlja naredbo za naredbo. Dasi je tzv. Narodno Predstavništvo na razpolago — posluhuje se "naredb", ki seveda bi težko izšle kot zakon tudi iz sedanjega naroda ega predstavništva ki je sicer zelo pohlevno in s svojo vladno večino vedno pripravljeno glasovati za vse vladne predloge.

26. minulega meseca je izdal ministrski svet "rešenje", ki se tiče preskrbe armade z izdelki usnjarske industrije. Ta sklep vsebuje sledeča odločila: prepoveduje se izvoz ovčjih in kozjih kož, lanu, dlake in polfabrikatov omenjenih strovin. Prepoveduje se dalje prost prevoz oz. prost notranji promet dokler ne bo zadovoljeno potrebščinam armade. Odreja se obveznost prijave in popisa količine blaga. Država bo nabavljala vse to blago, ki se bo izdelovala pod vodstvom fabrikantov, ali pod državnim nadzorstvom. Tovarnarji bodo dobili gotov odstotek z ozirom na vrednost izdelanega blaga. V ta namen bodo ustanovljeni industrijski odbori, ki bodo organizirali delo v domačih tovarnah in delavnicah tekstilne in usnjarske stroke. Vsaka fabrika bo dobila stalno nadzorstvo, ki bo sestavljeno iz treh članov.

Ta sklep je vveljavljen in zveze industrije v naši državi bi morale posvetiti vso pažnjo kajti da po končani vojni ni treba v svrhu oskrbe armade z čevlji in obleko ukreniti nekaj potrebnega, o tem smo si vsi vendar na jasnem!

No, nas zanimajo druga določila in sicer naslednja: V naredbi se pravi:

"Da se zagotovi stalno in intenzivno delo se smatrajo ta podjetja, ki delajo za potrebe armade za državna in to za ves čas, dokler delajo armade potrebščine. V njih se podaljša delavni čas in v njih se ne sme štrajkati. Minister vojne in mornarice ima nalogo, da uredi v svrhu osigurnja potrebnih delavcev tkzv. vojne in industrijske enote ki se bo do po potrebi dirigirale v fabrike in delo, za katero bodo prejemale iste plače kot tovarniški delavci po odbitku stroškov za njihovo prehrano."

Naredba je že v veljavi.

Kaj pomeni ta naredba? Nj drugoga kot militariziranje vseh tovarnih tekstilne in usnjarske industrije v Jugoslaviji.

Ministrski svet je s tem prekršil naredbo, o čemurnem delavniku ki je garantiran celo po sami-versailski mirovni pogodbi.

Delavci! Bodite na straži. Reakcija dviga glavo. Ponesrečeni belgrajski štrajki; natakartjev, krojačev, briceev, tiskarjev in zlasti ponesrečeni štrajki železničarjev — vse te štrajke so vodili nesrečni komunisti — so dali vladni pogum, da se drzne sedaj tako nastopiti! Sklenite svoje vrste v trdnih socialno demokratičnih organizacijah ki se vedno prav in dobro vodile delavsko ljudstvo. Dokler niso prišli komunistični razbijalci šlo je delavstvo od zmage do zmage. Sedaj — ? Sreč boli človeka, če premišljuje, koliko zla in koliko gorja so ji gubni obrekovali in lažjivei povzročili delavskemu ljudstvu.

Vlada jih je redila. Zakaj? Evo odgovora! Militarizma o brate, daljša delavnik in krajša zaslužek. Kapetani se vesela. Tužna nam majka.

Rojak, ali si zadovoljen s sedanjimi razmerami? Ako nisi, pojdi drugega novembra na voliče in oddaj svoj glas kandidatu, ki priha iz tvoje urede!

Razne vesti.

Horthy se pripravlja na vojno. Madžarska "kraljevina" je guje-zdo reakcije, ki spletakarji s tako perfidnostjo in drznostjo kakor je malo primerov v zgodovini. Ne le, da je s silnim terorizmom nastopila madžarska vlada proti svojim lastnim rojakom, proti komunistom in socialistom, skuša celo zatreti vsak najmanjši avodomiselnih pokret. Pri vsem svojem delu se poslužuje razen terorizma tudi podkupljevaja v največjem obsegu.

Da vse to delovanje madžarske reakcije ni igrača, marveč popolnoma resen poizkus reakcije, ki utegne postati prav nevarna za mir v srednji Evropi, znači neprestano oboroževanje, da si določa mirovna pogodba, da sme imeti Madžarska le 35.000 mož najete vojske.

Kraljevina Ogrska je razdeljena v sedem okrožij. V vsakem distriktu organizirajo Madžari po eno infanterijsko in eno kavalerijsko divizijo, razen tega še tri konjeniške divizije in štiri železniške bataljone. Vsaka divizija ima tri infanterijske polke, po tri bataljone s tremi četami, po eno četo s strojnimi; dalje pripada diviziji pol regimenta konjenice in po trije švadroni jezdcev in strojne, poljska topničarska divizija in pijonirski bataljon; vsaka topničarska divizija šteje, tri baterije. Razen teh infanterijskih divizij in žandarmerijskih divizij imajo Madžari še konjeniško divizijo po štiri huzarske regimente po šest švadronov in artilerijsko jahaško divizijo po tri baterije.

Cela madžarska vojska šteje torej 21 pešaških polkov. 21 jahških in 7 strojnih švadronov 21 poljskih topniških baterij, 7 pionirskih rezervnih divizij šteje 82 bataljonov po 600 mož, to je okolo 4.000 mož. Kavalerijske divizije 24 švadronov, 3 baterije.

Ogrska vojska šteje torej 120.000 mož, to je štirikrat toliko kakor bi smelo znašati nje stanje po Neuiliskim pogodbam.

Madžarska si pa nabavlja tudi vojni material, in sicer pod protektoratom Francije iz Francije, Nemčije, Čehoslovaške in Jugoslavije. Francija hoče namreč imeti v srednji Evropi večjo državo, ki bi omejevala Nemčijo. Horthyjev imperializem je torej dete francoskega imperializma.

Vse priprave madžarske reakcije so naperjene proti napredku. Ogrožajo ga ne le eno med sosednjimi državami, ampak celo srednjo Evropo, zlasti pa avstrijsko republiko. Slovaško in deloma tudi Jugoslavijo. Čemu so torej širokoustne antantne sile sklepele mir, pa sedaj nimajo toliko moči, da bi ga uveljavile!

Humburg! Igrača! Ali pa morda antanta namenoma pospešuje komplikacije? Prav verjetno!

Reka proglašena za okuženo mesto. "Narodne Novine" prišajo objavo, da se na podlagi člena 10 mednarodne konvencije, ker so se na Reki pojavili štirje primeri kuge, proglašala Reka za okuženo. V zavarovanju proti tej nalezljivi bolezni odreja ministrstvo za narod. zdravstvo v Belgradu, da se mora na vseh vstopnih železniških in parobrodskih postajah, ki so v zvezi z Reko: na Hrvatskem, v Sloveniji, Dalmaciji, Boki, Kotorski in Črni gori vršiti zdravniški pregled potnikov in njihove prtljage. Ako bo zahtevala potreba, se bo število obmejnih vstopnih postaj omejilo in potniki, na katerih se bodo kazali znaki kužne bolezni, se bodo izolirali v najbližnjih bolnicah.

Nemoralni zločini v sosednem osemju na Nemskem. Francosko vojno sodišče je obsodilo v Mogumenju šest vojakov v prislilne zapore in k degradaciji, ker so onečastili neko nemško ženo.

Poplava Švice z ameriškimi izdelki. Po uspehi gaitaciji proti nemškimi izdelkom da bi se obvarovala domača industrija, se nahaja sedaj Švica pred drugimi težkocami. Amerikanci so izkoristili v Švici protinemsko agitacijo in preplavili "en masse" s svojim blagom švicarski trg. Švicarski industrije so v obrambi proti tej poplavi brez sredstev. Končno se se vendar pojavili glede tega vprašanja v švicarskih listih glasovi, ki zahtevajo zaščito domače industrije pred ameriškimi izdelki.